

МОНІТОРИНГ СЕГЕТАЛЬНОЇ РОСЛИННОСТІ В АГРОЦЕНОЗІ КАРТОПЛІ

О. А. Саюк, к. с.-г. н., доцент,
Р. М. Трояченко, здобувач
І. О. Павлюк, здобувач

Житомирський національний агроекологічний університет

Забур'яненість посівів є одним із найбільш негативних факторів, які впливають на урожайність і якість сільськогосподарських культур внаслідок їх гострої конкуренції за елементи живлення. Середньорічні світові втрати від бур'янів урожаю

зерна пшениці озимої становлять 24 %, кукурудзи – 29 %, цукрових буряків – 37 % і картоплі – 23 % [1, 7, 8]. Сформувавшись у процесі багатовікової історії розвитку – сучасні популяції бур'янів набули властивостей, які допомагають їм протистояти інтенсивному антропогенному впливу [2, 8].

Бур'яни також спричиняють негативний вплив і в агроценозі картоплі. Окрім негативного впливу на урожайність та якість бульб, вони є джерелом поширення збудників різних хвороб і осередком розмноження шкідників [1, 7, 9]. У насадженнях картоплі найбільш поширеними бур'янами є щириця звичайна (*Amaranthus retroflexus* L.), лобода біла (*Chenopodium album* L.), редька дика (*Raphanus raphanistrum* L.), різні види осотів (*Sonchus*), берізка польова (*Convolvulus arvensis* L.), пирій повзучий (*Elytrigia repens* L.), галінсога дрібноквіткова (*Galinsoga parviflora* Cav.) тощо [1, 5, 7].

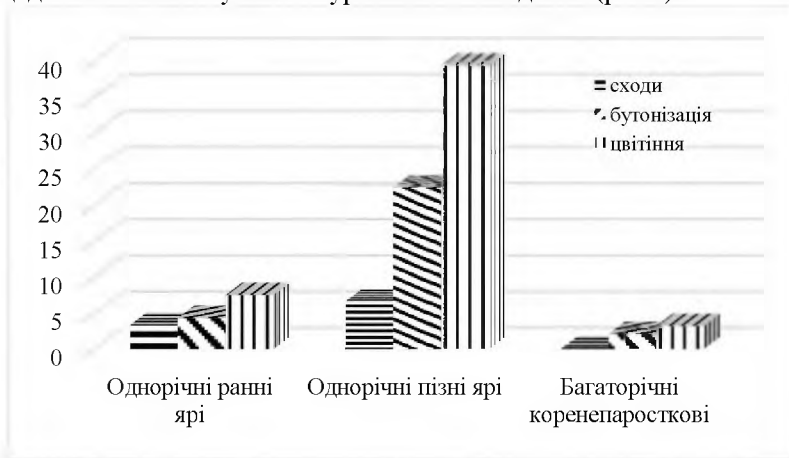
Моніторинг стану насаджень картоплі із обов'язковим визначенням кількісного та видового складу бур'янового компоненту агроценозу дає можливість вчасно провести захисні заходи та мінімізувати втрати в урожайності та якості бульб [1, 7, 9].

Метою нашого дослідження було визначення видового та кількісного складу бур'янового компоненту в агроценозі картоплі, а завдання полягало у встановленні фактичної забур'яненості та визначенні видового складу бур'янів.

Дослідження проводилися протягом 2017–2018 рр. в умовах ПП «Жерм» Черняхівського району Житомирської області у насадженнях картоплі сорту Бела росса. Визначення фактичної забур'яненості насаджень картоплі здійснювали згідно загальноприйнятих методик, а видовий склад сеgetальної рослинності – із використанням атласів-визначників [3, 4,6].

Результати проведених досліджень дають можливість стверджувати, що в умовах господарства у насадженнях картоплі сорту Бела росса переважає змішаний тип забур'яненості. Основне місце у структурі видового складу бур'янів у насадженнях картоплі належить однорічним видам, що становить 83,4 %. Однорічні пізні ярі види бур'янів, що представлені галінсогою дрібноквітковою, щирицею звичайною, мишієм сизим, становлять 63,2 % у загальній бур'яновій синусії насаджень картоплі. Група однорічних ярих ранніх бур'янів у структурі забур'яненості насаджень картоплі займає 20,2 % та представлена лободою білою і гірчицею польовою. Частка багаторічних коренепаросткових бур'янів, які представлені осотом жовтим та берізкою польовою, становить 10,6 % та 6,0 % відповідно.

Протягом вегетації рослин картоплі нами було проведено обліки щодо визначення ступеня забур'яненості насаджень (рис.1).

Рис. 1. Ступінь забур'яненості насаджень картоплі сорту Бела росса протягом вегетації (2017–2018 рр.)

Встановлено, що найменша кількість бур'янів, що становить в середньому 9,9 шт./м² формується у насадженнях картоплі у фазу сходів. У період бутонізації забур'яненість насаджень картоплі була представлена у найбільшій мірі однорічними пізніми ярими видами, які становили 22,4 шт./м². Багаторічні коренепаросткові види бур'янів з'явилися у насадженнях картоплі у фазу бутонізації, їх кількість становила 2,1 шт./м². На час збирання врожаю картоплі забур'яненість насаджень була найвищою і становила 49,9 шт./м². Дослідженнями встановлено, що протягом вегетації стабільно високою на одиницю обліку залишалась кількість галінсоги дрібноквіткової та мишію сизого.

В агроценозі картоплі сорту Бела росса в умовах Черняхівського району Житомирської області переважають однорічні пізні ярі види. Фактична забур'яненість агроценозу картоплі зростає протягом вегетації культури: від 9,9 шт./м² (у фазу сходів) до 49,9 шт./м² (перед збиранням урожаю). Протягом вегетації картоплі стабільно високою залишається кількість однорічних пізніх ярих видів.

Список літератури

1. Бур'яни та заходи боротьби з ними / Ю. П. Манько, І. В. Веселоський, Л. В. Орел, С. П. Танчик. Київ : Учбово-метод. центр Мінагропрому України, 1998. 240 с.

2. Бурда Р. І. Концепція сучасної науки про сеgetальні бур'яни. *Агроекологічний журнал*. 2002. № 1. С. 3–11
3. Васильченко І. Т. Определитель всходов сорных растений. Москва : Колос, 1979. 344 с.
4. Веселовський І. В., Лисенко А. К., Манько Ю. П. Атлас-визначник бур'янів. Київ : Урожай, 1988. 371 с.
5. Веселовський І. В., Манько Ю. П., Козубський О. Б. Довідник по бур'янах. Київ : Урожай, 1993. 208 с.
6. Грицаєнко З. М., Грицаєнко А. О., Карпенко В. П. Методи біологічних та агрохімічних досліджень рослин і ґрунтів. Київ : ЗАТ «НІЧЛАВА», 2003. 320 с.
7. Зуза В. С. Вредоносность сорняков в посевах различных сельскохозяйственных культур. *Захист рослин*. 1995. Вип. 42. С. 43–48.
8. Іващенко О. О. Бур'яни в агрофітоценозах. Київ: «Світ». 2001. 234 с.
9. Шувар І. А. Екологічні основи зниження забур'яненості агрофітоценозів Львів : Новий Світ–2000, 2008. 494 с.